

brifing

STIEROV ESEJ

Tuđman i Tomo su prošlost, Kolinda i ja znamo što treba učiniti...

Autor: Boris Rašeta | 24.12.2015

foto: Boris Scitar (PIXSELL)

Tuđmanova paradigma pripada prošlosti i iscrpila je svoj potencijal, kao i euroatlantska. Hrvatska treba novi model integracije, inače ćemo teško izbjeći

kaos

Dobra, gotovo nevjerojatna vijest dolazi iz vrha HDZ-a. Jedan od najistaknutijih članova te stranke, Davor Ivo Stier objavio je knjigu, ali ta knjiga nije - prema popularnom običaju - ukoričena zbirka kolumni, reprint publicističkih proza, nego pravo, autentično, izvorno štivo - i to štivo koje ima ambiciju strateški promišljati budućnost ove zemlje.

Riječ je o eseju od oko 200 kartica, u kojem Stier pokušava locirati današnju Hrvatsku u historijsku i geopolitičku perspektivu.

Stier piše tečno, jasno, suvislo, koristeći se brojnim referencama na mainstream mislioce Zapada - Maxa Webera, Carla Schmidta, Francisa Fukuyamu, Vilfreda Pareta, Tocquevillea, Roberta Michelsa, Acemoglua i Robinsona. Misli su mu izvorne i originalne, a neke od njih mogle bi - budu li usvojene - doista popraviti naše izgleda za oporavak.

U prvom redu, Stier tvrdi da bi vodstvo HDZ-a ubuduće trebali birati ne samo svi članovi stranke, nego i simpatizeri. No to nije dovoljno: članovi stranke bi trebali birati i kandidate za Sabor, a to se čini ravnim revoluciji.

Stier, međutim, ne predlaže tek izmjene statuta stranke. On daje širu analizu uspješnih i neuspješnih društava, koja se - prema relevantnim znanstvenim istraživanjima - razlikuju prema tipu društvene paradigme, seta kolektivnih vrijednosti oko kojih se organizira neka zajednica.

Uspješna društva imaju otvorene institucije, u njima pojedinci imaju velike šanse ući u neki sustav prema svojim vrijednostima. Njihovo je načelo inkluzivnost.

Kod nas vlada "ortačka privreda" - tu su načela "ja tebi, ti meni", "ruka ruku mije", a "vrana vrani oči ne kopa". Uspješni mobiliziraju sve koji vrijede. njih čekaju širom otvorena vrata.

Oslanjajući se na Acemoglua i Robinsona, Stier uvjerljivo objašnjava hrvatski paradoks, "prokletstvo resursa" koje, poslovično, ne znamo iskoristiti.

"Zemlje u kojima je većina građana marginalizirana i eksploatirana bit će osuđene na siromaštvo, čak i ako su bogate resursima. I obratno, zemlje koje gotovo nemaju prirodnih bogatstava postigle su visoku razvijenost jer su uspostavile sustav u kojem su ljudi slobodni te mogu ostvariti uspjeh uz pošten rad i poštujući pravila koja su jednaka za sve.

Kao primjer uspješne tranzicije, Stier spominje Poljsku i Češku, zemlje koje u tranziciji nisu promijenile samo kadrove, nego i institucije.

Oni - objašnjava Stier - nisu imali autentičnu komunističku revoluciju, kao mi, nego uvezenu, rusku, pa su lakše odbacili njezine zasade.

Kod nas glavni kriteriji uspjeha nisu znanje i inovacija, nego veze i poznanstva, gdje pojedinci ostvaruju korist na štetu društva, dok je u inkluzivnim društvima korist inovativnih pojedinaca

ujedno dobrobit cijele zajednice.

Hrvatska je dosad, u razdoblju samostalnosti, iscrpila dvije paradigme. Prvu, Tuđmanovu, obilježila je borba za nacionalno jedinstvo i suverenitet. Prema klasičnom obrascu Karla Schmitta, linija "prijatelj-neprijatelj" bila je jasna.

Iduća paradigma bila je euroatlantska, u njoj je dominiralo suglasje oko euroatlantskih integracija. Stier podsjeća na činjenicu da je Zoran Milanović tražio referendum o članstvu u NATO- u, no to nije iskakalo izvan okvira paradigme, bila je to samo napuklina na glazuri.

Stier pridodaje i neke druge antieuroatlantske elemente Milanovićeve politike, poput suprotstavljanja izručenja Josipa Perkovića u Njemačku. Kako god bilo, obje su se paradigme, i tu Stier ima pravo - potrošile - one više ne daju nikakvu mogućnost za razvoj.

Hrvatskoj ultimativno treba promjena ako se želi razvijati, ako hoće prekinuti daljnje propadanje. Kod nas i dalje živi obrazac "prijatelj-neprijatelj", filozofija "ili mi ili oni", kaže Stier - jasno aludirajući na Zorana Milanovića - a on kao alternativu nudi novu paradigmu, paradigmu integracije i zajedništva.

Na ovome mjestu Stierov esej prerasta u manifest, jer je očita posvemašnja podudarnost Stierovih zaključaka i predsjedničine političke platforme.

Oboje inzistiraju na novom zajedništvu, čemu Stier sasvim eksplicitno pridodaje i novu platformu HDZ-u, koji vidi kao stranku kršćanske demokracije.

Čini se, prema nekim interpretacijama, da je Stier ovim udario nove idejne temelje HDZ-u (HDZ je imao eksplicitnu ideologiju u vrijeme Tuđmana, koji je napravio miks starčevićanstva, ljevice i seljačke ideologije braće Radić, Sanader je bio okorjeli pragmatik, dok je Karamarko ideologiju stranke sveo na razinu parola).

Čini se da uživa naklonost Šeksa i nekih drugih HDZ-ovaca, no na vrhu piramide je nesumnjivo predsjednica Republike. -Ispravna je poveznica - kaže Stier - koju je KGK povukla između novog hrvatskog zajedništva, odnosno društvene integracije i blagostanja.

Stierov značajni esej - odavno neki programatski tekst nije pobudio takvu pažnju javnosti - bit će izložen i kritici. Nije jasno kako Stier (i Kolinda) vide novo zajedništvo.

Tko može pomiriti bankare i njihove operušane žrtve, poslodavce koji ne plaćaju plaće i radnike itd.?

To je djetinjasto poimanje zajedništva - nama trebaciivilizirano upravljanje konfliktima, a ne nametanje lažnog jedinstva. Tanka je argumentacija prema kojoj su za pretvorbu i privatizaciju krivi kadrovi iz socijalizma (Ante Marković, Manolić). Jesu, ako među njima vidimo i Tuđmana.